

PER A UNA INTERVENCIÓ GLOBAL DE LA MESTRA D'EDUCACIÓ ESPECIAL

Maria Noguera Serra

Mestra, logopeda i psicopedagoga

RESUM

A través d'aquest article s'explica la intervenció en una escola de dues línies de la mestra d'educació especial (MEE). Parteix del sistema com a pilar d'intervenció i aquest sistema entès en quatre eixos: alumnes, docents, família i institució (escola i serveis específics).

Paraules claus: Educació especial, educació inclusiva, atenció a la diversitat, necessitats educatives especials, suport educatiu.

ABSTRACT

In this article we are explaining the intervention of the special needs teacher in a primary school. We thing on the school as a system which includes four areas: students, teachers, family and institution (school and specific services).

Key Words: Special education, inclusive education, attention to diversity, special educational needs, educational support.

PER UNA INTERVENCIÓ GLOBAL DE LA MESTRA D'EDUCACIÓ ESPECIAL

Fa 20 anys que treballo de mestra d'educació especial (MEE). En aquest temps he estat treballant en centres concertats, públics, centres ordinaris i en centres d'educació especial. Al llarg d'aquest període laboral he anat ampliant la meva formació amb cursos del Departament d'Ensenyament, seminaris, jornades, escoles d'estiu, i realitzant el postgrau de logopèdia i la llicenciatura de psicopedagogia.

L'experiència analitzada se situa en un centre ordinaris de doble línia, on hi ha diferents i diverses necessitats educatives a atendre. Quan arribo a aquest centre la plaça de mestra d'educació especial és de nova creació i això em permet, amb el suport total de l'equip directiu i de l'Equip d'Assessorament i Orientació Psicopedagògica (EAP), crear i acordar, i segons la normativa vigent, les funcions de la mestra d'educació especial en el centre. En aquest **perfil** que es crea, és important la formació i l'experiència de la mestra d'educació especial, les ganexes constants d'aprendre, col·laborar en la resolució de les situacions educatives així com viure com a reptes les necessitats que es produeixen en un centre. Per realitzar aquesta tasca, l'equip d'atenció a la diversitat compta amb dues auxiliars d'educació especial, l'Equip d'Assessorament i Orientació Psicopedagògica (EAP), la cap d'estudis i la mestra d'educació especial (una concreció de la CAD[1]).

Les necessitats a les quals s'intenta donar resposta provenen de tota la comunitat educativa (alumnes, mestres, pares i entorn). En el dia a dia de l'escola sorgeixen moltes i diferents situacions, des de la mort d'un avi fins el fet que un alumne presenti dificultats en la parla. L'objectiu de l'equip d'atenció a la diversitat és col·laborar en les diferents respostes educatives que el centre a de donar a aquestes situacions tan diverses (escoltant, orientant, planificant, col·laborant, resolent, oferint, ...).

Les intervencions realitzades al llarg d'aquest temps (sis anys) han estat moltes i diverses, però si les haguéssim d'agrupar, aquesta seria la classificació :

- A. Intervenció directa amb els alumnes: seguiment dels aprenentatges, suport educatiu dins i fora de l'aula...
- B. Avaluació i seguiment dels alumnes: vetllar perquè els alumnes siguin atesos i tinguts en compte dins i fora de l'escola, i de l'aula; avaluacions, informes, proves inicials, diagnòstic, serveis específics... Aquest apartat més endavant serà desenvolupat perquè considero que és un tret característic de la intervenció global de la mestra d'educació especial.
- C. Alumnat nouvingut: proves inicials, seguiment...
- D. Famílies: treball conjunt amb el tutor/a, serveis específics, especialistes, explicació i seguiment dels resultats i de les proves mèdiques i psicopedagògiques, escoltar i acompanyar.
- E. Assessorament a mestres, auxiliars d'EE: concreció del pla individualitzat (PI), proves adaptades, actituds, intervencions...
- F. Vetllar perquè la línia d'escola contempli els alumnes amb necessitats educatives especials (NEE) temporals i permanents, en col·laboració amb el tutor/a i amb implicació.
- G. Coordinació amb serveis externs (serveis socials, pediatres, psicòlegs privats...) i reeducacions específiques. És interessant que alumne/a i família "visquin" que l'escola i el servei compartim objectius i necessitats.
- H. Aportar noves eines pedagògiques, materials innovadors... Normalment els materials o mètodes creats per als alumnes amb NEE poden ser de gran ajuda per altres alumnes.
- I. Permanències i acceleracions per als alumnes que han de romandre un curs més al nivell o que degudes a les seves altes capacitats es proposa un avançament de curs.
- J. Biblioteca/mediateca específica de dificultats i trastorns (contes, llibres, referències de pàgines web, pel·lícules, vídeos...). Disposar d'un conjunt de proves psicopedagògiques[2] per poder avaluar als alumnes en referència a: aprenentatge, autoestima, creativitat, conducta, memòria, lectura i escriptura, ansietat, cognició, atenció, rendiment, assetjament, personalitat,... Per tal de minimitzar les barreres que es poden trobar els alumnes a l'aula, resulta útil analitzar quines són les seves necessitats i les seves fortaleses. A partir de l'activitat i les característiques de l'alumnat, cal detectar quines barreres hi ha a l'entorn i quines oportunitats no s'estan aprofitant.
- K. Atenció emocional: en el dia a dia de l'escola succeeixen diferents situacions que formen part de la societat, que cal encarar a nivell psicopedagògic i coordinar amb la comunitat educativa (dol, adopció, conflictes, mediació, separacions, assetjament, malalties, actituds...).

Amb aquest llistat, no pretenc explicar una situació impossible i irreal. És un conjunt d'accions i intervencions que s'han anat construint en sis anys. Al principi del moviment de qualsevol intervenció es creen moltes pors i incerteses, però és en la implicació i formant part de l'engranatge que es troben camins i solucions. Alhora, aquesta participació i predisposició facilita als mestres i companys demanar o acceptar propostes noves d'intervenció i de col·laboració.

Aquestes accions no són possibles sense la col·laboració i supervisió de l'equip directiu, de l'EAP, del claustre, de les famílies i dels serveis externs (serveis socials, centre de salut mental infantil i juvenil, centre de desenvolupament infantil i atenció precoç...).

L'experiència en diferents àmbits (centre ordinari i centre d'educació especial) són factors que juguen a favor de la mestra d'educació especial en tenir un criteri en les intervencions, però sense oblidar la formació i intentant estar al dia de les tendències educatives. Amb el temps, aprenem que els centres, els alumnes i les seves necessitats van canviant (noves tecnologies, aprenentatges funcionals i significatius...) però el que no ha de canviar és la nostra implicació i la il·lusió perquè els alumnes aprenguin i es vagin desenvolupant en les diferents intel·ligències (Gardner H., 2005). Vetllant diàriament per l'atenció a la diversitat funcional, per reduir les barreres a l'aprenentatge i per la inclusió (Booth T. i Ainscow M., 2002), però no només amb paraules boniques, sinó col·laborant activament amb el dia a dia de l'escola (projectes, mestres, família i l'entorn).

Gordon Porter (citada a Buisán, Echebarria i Martínez, 2014) ens concreta les diferències entre l'enfocament educatiu tradicional i l'inclusiu, l'objectiu és respondre a les necessitats de l'alumnat en una educació sense exclusions per motius socials, culturals o per diferents capacitats o interessos.

Enfocament tradicional	Enfocament inclusiu
Centrat en l'alumne	Centrat en l'aula
Es fonamenta en un diagnòstic	Cerca resoldre els problemes en col·laboració
Elabora programes individuals	Proporciona estratègies al professorat
Ubica l'alumne en programes específics	Es dona suport a l'alumne a l'aula ordinària

Col·laborar en donar resposta i acompanyar en les diferents situacions que succeeixen en una escola ajuden a crear un perfil multidisciplinar i de multintervenció de la mestra d'educació especial, on la mestra és una eina més de participació en el dia a dia de l'escola, un banc de recursos i una professional especialitzada que ofereix col·laboració i assessorament.

La intervenció global que plantejo pretén donar resposta a les situacions reals d'un centre escolar, a les necessitats sorgides de les reunions d'avaluació, a les demandes formulades pels pares als tutors o especialistes i a les peticions de la comunitat. Sovint en el dia a dia de l'escola, la mestra d'educació especial pot sentir frases del tipus: "no me'n surto amb aquest alumne/a", "no entenc les reaccions d'aquest nen/a", "quines males notes", "aquest grup d'alumnes van molt bé i em costa ampliar continguts", "com puc treballar a l'aula aquest tema"... La majoria d'aquests comentaris no fan referència als alumnes amb nee, que normalment són detectats a l'educació infantil, es fan valoracions psicopedagògiques, es treballa

conjuntament amb la família i serveis (Centre de desenvolupament infantil i atenció precoç, serveis privats...), s'acorden estratègies, adaptacions...; sinó que fan referència a alumnes, en principi, sense barreres per l'aprenentatge. Davant d'aquests comentaris caldria actuar amb rapidesa. No s'hauria d'esperar que l'EAP tingués una estona lliure degut a que té altres tasques encomanades (atendre casos en llista d'espera, famílies, derivacions, alumnes que han de passar a secundària, alumnes que han de començar a educació infantil...) o que els pares hagin de pagar un servei extern. Crec que l'escola pública hauria de donar una primera resposta a aquestes necessitats i preocupacions inicials.

El procés que hem seguit en aquest centre per millorar la valoració inicial dels alumnes i reduir el temps d'espera, ha estat el següent que, no és el millor ni el pitjor, però després dels anys ens ha permès oferir respostes a les necessitats de l'escola.

Primer cal informar a la família del neguit, la informació a la família no és per fer un problema irreal, poden aportar notícies de canvis o de situacions emocionals familiars que no sabíem i poder entendre certes reaccions de l'alumne,... i iniciar el camí per cercar respostes. **Segon**, s'omple un full de demanda, on els mestres, identifiquen les dificultats, el que els preocupa, problemes que poden manifestar els alumnes. **Tercer**, amb aquesta primera demanda, ja és possible començar a detectar quines dificultats s'exposen i oferir recursos (proves, articles, bibliografia...) que ajudin a posar fil a l'agulla amb el que els preocupa dels alumnes. **Quart**, l'equip d'atenció a la diversitat ha de saber les necessitats que s'han creat i les demandes, el temps de resposta i les avaluacions. El fet que l'equip directiu formi part de l'equip d'atenció a la diversitat és essencial perquè entengui i elabori l'horari de les auxiliars d'educació especial, de la mestra d'educació especial i de l'EAP vetllant perquè es puguin realitzar les intervencions acordades. Un cop s'ha comentat a la família, s'ha omplert el full de demanda, s'han fet les primeres proves, obtenim els primers resultats i aquests ens ajudaran a decidir quins passos caldrà seguir. Les respostes i la rapidesa per l'atenció a la diversitat és important, igual que fer un bon seguiment dels diferents casos.

Un cop realitzades les proves necessàries (apartat H) es passa a la interpretació dels resultats conjuntament amb l'EAP, tutors/es i equip educatiu, i s'acorden les actuacions conjuntament amb la família.

Avaluar correctament els alumnes, amb proves objectives, ajuda a tota la comunitat a plantejar-se les actuacions, i aquest és el camí de l'èxit. Quan família, escola, entorn i alumne/a tenen clares les funcions i el que es demana i com assolir les fites plantejades, els resultats són millors.

El procés exposat varia un mica el circuit a seguir, si ens trobem davant d'una situació emocional com pot ser un dol. **Primer**, els mestres acullen la informació per part de les famílies o dels alumnes. En cas que siguin els alumnes qui ho manifesten, s'informa a la família que es parlarà sobre el tema a l'aula. **Segon**, accedir a la biblioteca de l'aula d'educació especial on hi ha diferents materials per explicar el dol als infants (contes, curtmètrages,...), oferir col·laboració als mestres per realitzar l'exposició conjuntament. **Tercer**, portar a terme la sessió; les sessions de dol són complexes, sorgeixen experiències passades, es remouen dols i poden esdevenir espais on afloren moltes emocions. Per tant, és important tenir-ho present per triar la franja horària en què es farà la sessió. **Quart**, deixar el material utilitzat a l'aula perquè els alumnes el puguin consultar sempre que ho necessitin (un temps

prudencial) i oferir-lo a la família. Els dols igual que d'altres situacions emocionals (separacions, malalties, conflictes...) formen part del dia a dia de l'escola i cal aprofitar les ocasions per oferir eines i per això tenir recursos preparats pot ajudar a la comunitat educativa (Diaz, P., 2016).

Abans d'acabar m'agradaria dir que les bases educatives dels alumnes de les nostres escoles es construeixen a les llars d'infants i a les escoles de primària. Caldria, doncs, prestigiar i enriquir de recursos (àmplia formació, programes innovadors, assessoraments, espais de reflexió...) l'escola per a una educació on es vulgui fer bé les coses cada dia.

CONCLUSIONS

La diversitat de l'alumnat sempre ha estat present a les nostres aules. Fins al moment, s'han dedicat molts esforços a atendre de manera especial a aquells alumnes que presenten dificultats d'aprenentatge deixant de banda un gran nombre d'alumnat que, tot i no tenir trastorns, han de fer front a continguts i activitats que no donen resposta a les seves necessitats educatives i en alguns casos acaben fracassant. Dissenyant de manera adequada les avaluacions, activitats i continguts curriculars podem crear contextos educatius més inclusius repensant el disseny de les pràctiques educatives per tal d'afavorir l'èxit de tot l'alumnat. No obstant, cal detectar les dificultats i les fortaleses dels alumnes. També, caldria tenir present que és tasca de tota la comunitat educativa afavorir el procés (detecció, avaluació, intervenció i avaluació del procés). El paper que pot jugar la mestra d'educació especial en tot aquest procés és fonamental, oferint una intervenció global.

Notes:

[1] CAD: comissió d'atenció a la diversitat. Format per: coordinadors dels cicles, mestra d'educació especial, l'equip d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP), i cap d'estudis. En l'equip d'atenció a la diversitat hi ha: dues auxiliars d'educació especial, l'EAP, cap d'estudis i la mestra d'educació especial.

[2] El Departament d'Ensenyament ha anat publicant protocols que ajuden a fer les primeres avaluacions sobre: dislèxia, TDAH,... Seria convenient que el centre també disposés de proves psicopedagògiques baremades: WISC, TALEC, PROLEC, ITPA, ENFEN...

Referències bibliogràfiques:

Booth, T. y Ainscow, M. (2002). *Guía para la evaluación y mejora de la educación inclusiva. Desarrollando el aprendizaje y la participación en las escuelas.* Madrid. Consorcio universitario para la educación inclusiva. Universidad Autónoma de Madrid.

Diaz, P. (2016). *Hablemos de duelo. Manual práctico para abordar la muerte con niños y adolescentes.* Madrid. Fundación Mario Losantos del Campo.

Gardner, H. (2005). *Inteligencias múltiples: la teoría en la práctica.* Madrid. Paidós.

Huguet, T. (2006). *Aprender juntos a l'aula. Una proposta inclusiva.* Barcelona. Graó.

Buisán, C., Echebarria i Martínez, M. (coords). (2014): *Reflexions sobre l'educació i el professorat.* Barcelona, ICE: Universitat de Barcelona

Correspondència con la autora: *María Noguera Sierra.* Mestra d'educació especial, logopeda i psicopedagoga. CEE Palau. E-mail: mnoque46@xtec.cat